

Sju östgötaföretagare inför rätta för skattebedrägerier

15/2
1977

Den stora skattehärvan började på måndagen nystas upp inför tingsrätten i Mjölby. Sammanlagt är sju personer, ledare för välkända företag från hela länet, åtalade. Tillsammans har de lurat skattemyndigheterna på omkring en milj kr genom luftfakturor.

Rättegången beräknas ta tre eller fyra dagar i anspråk. I samtliga åtal figurerar en huvudman, som hjälpt de övriga med luftfakturor. Han har efter överenskommelse sänt en faktura, fått betalt med check, löst ut pengarna — och lämnat dem tillbaka. Ibland, men inte alltid, har han fått den beräknade momsen som tack för hjälpen.

Den falska fakturan har gått in i företagets bokföring och sedan deklarerats i vanlig ordning i momsdeklarationen. Oftast har företagsledaren stoppat pengarna i egen ficka som oredovisat löneuttag. Men i något fall har pengarna stannat i företaget som reserv för kommande tider.

Började på 1960-talet

Vem som först kom på idén är oklart. Men man började redan i slutet av 1960-talet, brott som är preskriberade. Åtalet omfattar tiden 1971—1974 med sammanlagt 24 fakturor på 840 000 kr. Huvudmannen har ensam skrivit alla fakturorna. Men han tyckte det var obehagligt och kastade därför alla kopior. Det enda han sparade var remsan från räknemaskinen med noteringar om datum och mottagare. När han i slutet av 1974 gjorde en summering blev han förskräckt och beslöt att stoppa verksamheten.

Men 1975 rullade Reg -75 igång och länsstyrelsens skattedetektiv, kom skenfakturorna på spåren.

Hård press

Att pressen på de inblandade verkligen varit stor kunde en tredje företagsledare berätta om.

Han blev panikslagen när utredningen inleddes och en natt smög han sig till kontoret, där han började en omfattande förfalskningsverksamhet. Han tillverkade falska kvitton, helförfalskade reskontrablad och ändrade i kassaböckerna. Men han orkade inte fullfölja. När länsstyrelsen dagen efter lät hämta böckerna gick han till polisens utredare i Linköping och berättade alltsammans, liksom också senare för länsstyrelsens utredare.

För hans del omfattar åtalet även grov urkundsförfalskning. Men den punkten bestrids. Försvaret menar bl a att förfalskningarna är så klumpigt gjorda, och att det är ett frivilligt tillbakaträdande. Men den uppfattningen har inte åklagaren.

Det här företaget fick skenfakturor på 388 000 kr och huvudmannen moms för 66 000 kr. Den un-

dandagna skatten uppgick till 170 000 och skattettillägget till 85 000 kr. Företagaren själv tjänade ingenting på affären, han ville bara kapa toppen på företagets nettoöverskott.

Kräver fängelse

Åklagaren anser brotten grova eftersom det rör sig om betydande belopp, att verksamheten varit av synnerligen farlig art och genom planläggningen svår att upptäcka. I påföljdsfrågan yrkade han fängelse. För den företagsledare som även var åtalad för grov urkundsförfalskning ville han ha fängelstiden "väl tilltagen". Från försvarets sida yrkas villkorlig dom och böter.

Huvudmannen är i samtliga punkter betraktad som medgärningsman eller alternativt medhjälpare. Mot honom fortsätter rättegången alla dagarna.

GULL-BRITT ERICSON

Skattehärvan i Mjölby: 16/2
1977

Skenfakturer är inte "idiotsäkert system"

Andra rättegångsdagen i den stora skattehärvan inför tingsrätten i Mjölby kom i viss utsträckning att ägnas åt frågan om "idiotsäkert system". I ljuset av utredningen och rättegången är väl alla överens om att systemet med luftfakturorna ingalunda var idiotsäkert. Men hade huvudmannen lovat sina medgärningsmän det?

Själv bestred han att så var fallet. I varje fall kom han inte ihåg det. Men en av de åtalade vid tisdagens rättegång påstod med bestämdhet att huvudmannen garanterat att systemet var säkert. Skulle det trots allt avslöjas var han beredd att ensam ta på sig ansvaret. Att han lovat detta medgav han också.

Men inför utredningsmännen upptäckte han snabbt att det var ett löfte han inte kunde hålla. När han samma dag förhören inleddes träffade den här medgärningsmannen bad han därför denne att erkänna. Också i övriga hittills genomgångna åtalpunkter har liknande resonemang skymtat.

Stor kund

Den nu åtalade företagsledaren var huvudmannens största kund och det var också han som fått skenfakturer med de största summorna. Fyra fakturer under åren 1971—73 var på sammanlagt nära 320 000 kr. Huvudmannen fick inte ett öre för sitt besvär. Företagsledaren däremot stoppade pengarna i egen ficka och kom undan skatt med nära 237 000 kr. Nu kommer han att få skattetillägg på 118 000 kr.

Klantigt

Systemet var alltså inte idiotsäkert. Oavsett det var huvudmannens agerande i det här fallet rent av lite klantigt.

Leveransen enligt en av skenfakturorna hade skett på en lördag, enligt en annan under företagets semestertid.

— Ja, jag är ju ingen yrkesförbrytare, försvarade sig huvudmannen. När han på en tredje faktura angett en vara, som det mottagande företaget inte utnyttjar, tyckte han att han varit slarvig.

En stor del av dagen ägnades i övrigt åt huvudmannens egna, personliga deklarationer. Under fyra år har han falskdeklarerat för sammanlagt 275 703 kr. Därigenom kom han undan skatt med 211 500 kr. Nu får han räkna med ett skattetillägg på nära 106 000 kr.

Vittne

Hittills har länsåklagare Göran Salomonsson inte stött på några större besvärligheter — samtliga har erkänt. Under onsdagens rättegång måste han dock styrka sin talan mot två misstänkta, som båda bestrider, med vittnesförhör. I båda fallen rör det sig om i det här sammanhanget relativt små belopp.

— Sammantaget är dock den här skattehärvan mig veterligt den största i länet, säger Göran Salomonsson. Mjölbyhärvan har också fått bli något av ett pilotfall för hela landet och utredningen tas som exempel när liknande aktioner planläggs på andra håll.

GULL-BRITT ERICSON

Stora skattehärvan i Mjölby

"samhällsfarlig verksamhet"

17/2
1977

Det skattefusk som uppenbarats i det stora skattemålet i Mjölby är samhällsfarlig verksamhet. Det slog länsåklagare Göran Salomonsson fast när han på onsdagen efter tre rättegångsdagar slutförde målet. Han stödde sig därvid på förarbetet till skattebrottslagen, där just den här typen av brottslighet betraktas som samhällsfarlig. Följer tingsrätten åklagarens yrkanden väntar fängelsestraff för samtliga inblandade, för några av dem av väsentlig längd.

I påföljdsfrågan finns bara ett enda rättsfall att snegla på, en HD-dom från 1974, där en person genom sina skattebedrägerier undandragit skatt på ca 400 000 kr. Han dömdes till ett års fängelse. Här rör det sig nästan om det dubbla beloppet, poängterade åklagaren och hävdade att fängelse tiden för huvudmannen bör betydligt överstiga ett år.

Ofattbart

— Det är ofattbart att huvudmannen med sin goda ekonomi och sitt välskötta företag kunnat ge sig in i sådana här transaktioner. Han har inte befunnit sig i en nödsituation eller annat trångmål. Nu får han löpa linan ut och ta konsekvenserna, menade åklagaren, som tidigare för tingsrätten klargjort hur stor den här skattehärvan är och vilken uppmärksamhet utredningen väckt i landet i sin helhet.

Från försvarets sida varnade man emellertid för att gripas av hysteri. Att den här härvan avslöjades berodde på att revisionen i Reg -75 startade just i huvudmannens företag. Därför fick han också rollen av huvudman. Men han är inte någon spindel i nätet. Försvararen var heller inte övertygad om att HD-domen borde få någon avgörande betydelse i det här fallet. Sedan han poängterat att tillvägagångssättet snarare var klumpigt än av "synnerligen farlig art" och inte jämförbart med kvalificerat intellektuellt skattefusk med helsvarta transaktioner dristade han sig djärvt till att yrka på villkorlig dom.

— Det finns ingenting i förarbetena till lagen som motsäger att en sådan påföljd kan dömas ut, sade han och pekade på oklarheterna i lagstiftningen.

Tidigare på dagen behandlades de två sista åtalerna, där en av de åtalade gjorde en kovändning och erkände — han har tidigare nekat till brotten. Det fick den konsekvensen att vittnesförhöret återkallades. Den siste i raden av åtalade företagsledare bestred emellertid. För hans del nöjde sig åklagaren med att inte betrakta skattebedrägeriet som grovt, men han yrkade ändå fängelse i påföljdsdelen. Också i det här fallet erkände huvudmannen sin delaktighet och åklagaren fann åtalet även mot företagaren styrkt.

Dom i det omfattande målet beräknas vara klar först om någon månad. Oavsett hur utgången blir är det troligt att en ny omgång väntar i hovrätten.

GULL-BRITT ERICSON

Domar i stor skattehärva: Fängelse för fem i Mjölby

Huvudmannen i den stora skattehärvan i Mjölby dömdes på onsdagen till fängelse i ett och ett halvt år. Två av de inblandade företagsledarna har fått fängelse i ett år. Samtliga inblandade fälldes.

Men när det gäller huvudmannen har tingsrätten gått på åklagarens andrahandsyrkande. Det innebär att han har dömts för medhjälp och inte som gärningsman. Omfattningen av skattebedrägerierna rörde sig omkring en miljon kronor. De kunde iscensättas mycket tack vare huvudmannens medverkan med skenfakturer.

Skenfakturor

Just förekomsten av skenfakturor utan verkligt underlag har tingsrätten betraktat som försvårande. I regel gick det till så att huvudmannen gav företaget en skenfaktura, fick pengar för den men lämnade tillbaka pengarna. Företaget kunde på så sätt utnyttja fakturan i sin bokföring — utan att ha haft några utgifter. Huvudmannen fick dock i några fall ersättning motsvarande momsen.

Åklagaren har gjort gällande att huvudmannen genom sin aktiva roll borde betraktas som gärningsman. Men tingsrätten har bedömt hans roll som medverkan.

"Längre"

— Jag hade nog tänkt mig längre påföljd för huvudmannen, liksom i övriga fall där fängelse utdömdes, säger länsåklagare Göran Salomonsson. I övrigt vill

han inte kommentera domen eller ta ställning till ett eventuellt överklagande så länge han inte läst domen.

De åtalspunkter huvudmannen fällts för är grovt skattebedrägeri, medhjälp till grovt skattebedrägeri, medhjälp till skattebedrägeri och medhjälp till falskdeklaration.

Ändringar

Den företagsledare som försökte rädda sig genom att ändra i bokföringen dömdes för grovt skattebedrägeri, skattebedrägeri, falskdeklaration och grov urkundsförfalskning till fängelse i ett år. När det gäller förfalskningarna har tingsrätten inte fällt honom i de fall där han försökte ändra tillbaka och därvid gjorde ändringarna värdelösa. I andra fall har rätten betraktat förfalskningen som grov.

Tingsrätten har vid straffmätningen tagit hänsyn till dels att han inte gjorde brotten för egen vinnings skull, dels att bolaget kan ställa skadeståndskrav på honom, motsvarande beloppet av skattetillägget.

320 000 kr

Ytterligare en företagsledare dömdes till fängelse i ett år för grovt skattebedrägeri och falskdeklaration. I hans fall rörde det sig om 320 000 kr.

För två av de inblandade blev påföljden fängelse i två månader för skattebedrägeri och falskdeklaration. Två har dömts till villkorlig dom. I deras fall har det rört sig om endast något enstaka fall. En av dem bestred åtalet,

men rätten har funnit honom skyldig till skattebedrägeri.

Skattehärvan är en av de större i landet. Den har därför väckt stort intresse.

— Med tanke på det skulle en prejudicerande dom säkert vara av intresse, säger advokat Sven-

Hugo Sandberg i Linköping, som skött en del av försvaret. Tidigare finns bara ett enda rättsfall och det är inte alls av den omfattning som Mjölbyhärvan har. Men han vill på det här stadiet inte ta ställning till eller diskutera ett eventuellt överklagande.

GULL-BRITT ERICSON

Boxholmsbo fick fängelse Misshandlade äldre man

Fyra månaders fängelse har en 21-årig Boxholmsbo dömts till av Linköpings tingsrätt. Mannen misshandlade för ett par månader sedan en äldre man utanför ett gatukök i Linköping.

Tillsammans med en flickvän hade 21-åringen druckit sprit innan de mötte den äldre mannen vid korvkiosken. Denne gav flickan en komplimang vilket föranledde att Boxholmsbon gav sig på mannen. 21-åringen dunkade mannens huvud i väggen och sparkade honom när han låg på trottoaren.

Mannen misshandlades så illa att ett ben bröts. Flickvännen var delaktig i misshandeln. Boxholmsbon sparkade också sönder ett skyltfönster. Han dömdes för misshandel och skadegörelse. Flickvännen dömdes till skyddstillsyn för misshandel och olovlig körning.

Skattehärvan i Mjölby vidare till hovrätten ^{15/4} Fem av sju överklagar ¹⁹⁷⁷

Fem av sju som dömdes i den stora skattehärvan i Mjölby har överklagat domarna i hovrätten. Samtliga begär bl a strafflindring. Samtidigt har åklagaren i ett anslutningsvad yrkat längre strafftid. Av de två som inte överklagat dömdes den ene till fängelse i ett år medan den andre fick villkorlig dom. För dessa har domarna vunnit laga kraft.

Huvudmannen i härvan yrkar i första hand villkorlig dom, eventuellt kombinerade med böter. Skulle hovrätten finna att fängelse måste dömas ut yrkar han straffnedsättning. När det gäller hans egen personliga deklaration hävdar han att felaktigheterna beror på slarv, inte uppsåt. I anslutningsvadet vill länsåklagare Göran Salomonsson att huvudmannens medhjälp skall avse grova skattebrott. Oavsett rubriceringen yrkar han att fängelsetiden skall bestämmas till längre tid än ett år och sex månader, den tid tingsrätten stannade för.

En av de övriga inblandade har yrkat att bli friad för grov urkundsförfalskning i sin helhet. I påföljdsfrågan yrkas i första hand villkorlig dom och böter, i andra hand att fängelsetidens längd

minskas. Han dömdes i tingsrätten till fängelse i ett år. Åklagaren yrkar i hans fall att han skall dömas för grovt skattebrott också när det gäller momsdeklarationerna. Oavsett rubriceringen vill han även där ha ett längre fängelsestraff.

De två företagsledare som dömdes till fängelse i två månader vardera yrkar villkorlig dom. Åklagaren däremot vill att deras skattebrott skall bedömas som grovt — minimistraffet är då fängelse i sex månader. Men oavsett rubriceringen vill han att de båda döms till längre fängelse än tingsrätten. Slutligen yrkar en företagsledare som dömdes till villkorlig dom att bli helt friad. Han var den ende som bestred de åtalade gärningarna.

Åtalade tog tillbaka alla överklaganden

Den stora skattehärvan i Mjölby har tagit en sensationell vändning. Då den tre dagar långa förhandlingen i Göta hovrätt skulle inledas den här veckan hade samtliga åtalade "hoppat av". Därmed har de domar som tingsrätten i Mjölby avkunnade i våras vunnit laga kraft.

Länsåklagare Göran Salomonson hade nämligen lämnat s k anslutningsvad. I och med att de åtalade återtar sitt överklagande faller även hans talan.

Totalt var sju personer från olika delar av Östergötland inblandade i härvan. Denna betraktades som en av de största i landet och utredningen blev något av ett pilotfall för länsstyrelser och poliser runt om i landet. Omfattningen av skattebedrägerierna uppgick till omkring en miljon kr.

När tingsrätten avkunnat sina domar — samtliga fälldes, varav en mot sitt bestridande — ansågs att en prejudicerande dom skulle vara av intresse, inte minst därför att rättsfall av den här omfattningen saknas. Bara ett enda rättsfall finns och där är omfattningen inte alls som i det här målet.

En enda av de dömda, en företagsledare som av tingsrätten dömdes till fängelse i ett år, accepterade sin dom. Alla övriga överklagade och det syntes därför vara bäddat för en långvarig process som kunde sluta i prejudicerande domar. Samtliga ville genom sina överklaganden få lindrigare domar. Åklagaren, som alltså ingav anslutningsvad, ansåg däremot att domarna inte var tillräckligt hårda och yrkade längre tider i de ådömda frihetsstraffen.

Undan för undan har emellertid de åtalade återtagit sina vadeinlagor. Kvar var bara en företagsledare, dömd till fängelse i ett år, och den s k huvudmannen, som dömts till fängelse i ett och ett halvt år. Företagsledaren återtog för några veckor sedan och för ett par dagar sedan hoppade även huvudmannen av. Därmed vinner tingsrättens domar laga kraft. Några prejudicerande domar är det inte fråga om.